

Handbok för utrikeshandelsstatistikens principer 2017

1. Utrikeshandelsstatistikens ändamål och centrala begrepp

1. 1. Beskrivning av företeelsen

Utrikeshandelsstatistiken beskriver handeln mellan Finland och de övriga medlemsstaterna i Europeiska unionen (EU) och mellan Finland och tredje land, dvs. intern- och externhandeln. Utrikeshandelsstatistiken är en officiell informationskälla som avspeglar Finlands import, export och handelsbalans. Genom Europeiska gemenskapens lagstiftning om statistikföring av externhandeln (extrastat) och internhandeln (intrastat) kan man försäkra sig om att de statistiska uppgifterna grundar sig på noggrant fastställda normer som tillämpas i alla EU:s medlemsstater. Därtill har enhetliga definitioner och förfaranden vid den praktiska tillämpningen av statistikföringen av utrikeshandeln fastställts genom kommissionens förordningar och beslut.

Statistikföringssystemet för internhandeln togs i bruk i Europeiska gemenskapen i början av januari år 1993. I Finland började man tillämpa ifrågasvarande statistikföringssystem i början av januari år 1995 när Finland blev medlemsstat i EU. Internhandelsstatistiken kräver att uppgifterna samlas in direkt från företagen. Insamlandet av uppgifter är nära förbundet med EU:s mervärdesskattesystem (momssystemet). Praxisen med tillämpning av ett tröskelvärde vid insamlandet av uppgifter innebär att största delen av antalet företag som idkar internhandel är befriade från att lämna uppgifter.

Utrikeshandelns statistiksystem grundar sig på tullklareringsuppgifterna.

1. 2. Statistikändamålen

Utrikeshandelsstatistiken är ett synnerligen viktigt medel för flertalet beslutsfattare, planerare och forskare både inom den offentliga och den privata sektorn. Här följer en del av utrikeshandelns bruksändamål:

- beredning av EG-myndigheternas multilaterala och bilaterala rådslag rörande den gemensamma handelspolitiken
- uppföljning av utvecklingen på EU:s interna marknad och den nationalekonomiska utvecklingen
- beredning och uppföljning av andra nationella och internationella organisationers verksamhetspraxis
- bevakande av de nationella intressena inom den ekonomiska politiken och handelspolitiken
- informationskälla för företagen vid utarbetandet av marknadsundersökningar och utvecklandet av handelsstrategier
- en väsentlig informationskälla för betalningsbalansstatistiken, den nationalekonomiska bokföringen och den ekonomiska forskningen
- uppföljning av globalisationsutvecklingen och dess inverknings
- massmedia och "den breda allmänheten"

Exemplen här ovan ger en bild av vem som utnyttjar utrikeshandelsstatistiken och hur utbredd och mångsidig användningen är.

1. 3. Lagstiftningsgrunder

Finlands utrikeshandelsstatistik grundar sig på Europeiska gemenskapens lagstiftning och Finlands nationella statistiklag (280/2004) och tulllag (304/2016).

EG:s lagstiftning om statistikföring av utrikeshandeln är indelad i två delar. Den ena delen berör statistiken över internhandeln och den andra statistiken över externhandeln. Därtill följs Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 223/2009. Varunomenklaturen som tillämpas vid statistikföring som berör både internhandel och externhandel grundar sig på rådets förordning (EEG) nr 2658/87 om tulltaxe- och statistiknomenklaturen och om Gemensamma tulltaxan (tariffen). Ländernomenklaturen som också är gemensam för båda systemen grundar sig på kommissionens förordningen 1106/2012 om nomenklaturen avseende länder och territorier för statistik över gemenskapens externhandel och handeln medlemsstater emellan. Ifrågavarande klassificering följer med några undantag (XK Kosovo, XS Serbien, XC Ceuta och XL Melilla) den s.k. ISO-alfa standarden (ISO 3166) där landkoden består av två bokstäver.

Rådets grundförordning (EG) nr 638/2004, ändringar (EG) nr 222/2009, (EU) nr 1093/2013 och (EU) nr 659/2014, om statistikföring av internhandeln skapar den metodologiska grunden för statistikföringen av internhandel och tillämpningsföreskrifter för den finns i kommissionens förordning (EG) Nr 1982/2004, ändringar (EG) nr 1915/2005, (EU) nr 91/2010, (EU) nr 96/2010 och (EU) nr 1093/2013.

Bestämmelserna om statistik över externhandeln, dvs. gemenskapens och medlemsstaternas varuhandel med icke-medlemsstater, finns i parlamentets och rådets grundförordning (EG) nr 471/2009 (ändrad genom förordningarna (EU) nr 2016/1724 och (EU) nr 2016/2119). Tillämpningsbestämmelserna om verkställigheten vid statistikföring av externhandel har utfärdats i kommissionens förordningar (EU) nr 92/2010 och (EU) nr 113/2010 (ändrad genom förordningen (EU) nr 2016/2119).

I Europeiska gemenskapens lagstiftning har man i mån av möjlighet beaktat Förenta Nationernas statistikbyrås rekommendationer om internationell varuhandelsstatistik. (International Merchandise Trade Statistics: Concepts and Definitions, United Nations 2010).

1. 4. Begrepp, definitioner och klassificeringar

Utrikeshandelsstatistiken omfattar värde- och kvantitetsuppgifter per varukod, land och landområde om varor som exporteras och importeras. Importen statistikförs både enligt ursprungsland och avsändningsland. Exporten statistikförs enligt bestämmelselandet.

Landbegreppen är följande:

- Med ursprungsland avses ett land där en vara tillverkats eller där den senaste ekonomiskt sett viktigaste delen av tillverkningen har skett. Att packa en vara anses inte som tillverkning.
- Ursprungsland för en vara som returnerats till Finland anses vara avsändningslandet liksom vid affärstransaktioner om ursprungslandet inte kan klarläggas.
- I externhandeln anges varorna i kapitel 97 i kombinerade nomenklaturen enligt avsändningslandet och inte enligt ursprungslandet.
- I externhandeln anges varor av gemenskapsursprung enligt avsändningslandet och inte enligt ursprungslandet.
- Ursprungslandet för varor som tillverkats genom lönbearbetning eller returnerats efter reparation är det land där berörda produktionsverksamhet har försiggått.
- Ursprungslandet för begagnade fartyg och flygplan är det land där den tidigare innehavaren av den ekonomiska äganderätten varit etablerad.
- Bestämmelselandet vid export anses vara det land som vid tidpunkten för exporten är det sista land man har kännedom om, (vid internhandel en medlemsstat) dit varan är avsedd att exporteras från Finland antingen direkt eller via ett annat land.
- Bestämmelselandet för en vara som levererats för bearbetning eller reparation är det land där berörda produktionsverksamhet försiggår.
- Bestämmelselandet för fartyg och flygplan är vid export det land där den som övertar den ekonomiska äganderätten är etablerad.

Den huvudsakliga kvantitetseenheten av en vara är nettomängden i kilogram. Vissa varor har också en sekundär kvantitetseenhet, t.ex. stycke, par, kvadratmeter osv. Kvantitetseenheterna och deras kännetecken finns på Tullens webbplats <http://tulli.fi/sv/statistik/kvantitetseenheter>.

Utrikeshandelns statistiska uppgifter publiceras enligt begreppet för statistikvärde. Med detta avses vid export/leveranser en varas FOB-värde (free on board) och vid import/anskaffningar en varas CIF-värde (cost, insurance and freight) vid Finlands gräns. Statistikvärdet kan avvika från penningssumman i köpkontraktet, dvs. debiteringsvärdet, med anledning av de leveransvillkor som förekommit vid handelstransaktionen. Statistikvärdet används som enhetlig måttstorhet i alla medlemsstater och det står också i överensstämmelse med FN:s statistikrekommendationer om internationell varuhandelspolitik. Värdeuppgifterna innehåller inte skatter och tullar som uppbärs i Finland.

Finlands utrikeshandelsstatistik publiceras enligt följande klassificeringsstandard:

- Kombinerade nomenklaturen; Combined Nomenclature (CN)
- Varuklassifikation för internationell handel; Standard International Trade Classification (SITC, rev.4)
- Produktklassifikation efter näringsgren; Classification of Products by Activities (CPA)
- Ekonomisk korttidsstatistik efter huvudändamålet; Main Industrial Groupings (MIG)
- Export och import enligt näringsgrenar; Exports and Imports by Industries (TOL2008) och Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés européennes (NACE Rev.2)
- BEC, Broad Economic Categories

Kombinerade nomenklaturen (CN) grundar sig på Harmoniserade systemet (Harmonized Commodity Description and Coding System, World Customs Organisation, WCO). Den används vid både tariffiering och statistikföring i Europeiska gemenskapen. De cirka 9 400 varukoder i Kombinerade nomenklaturen används vid statistikföring av både intern- och externhandeln. SITC är en klassificering för internationell handel som publicerats av Förenade Nationerna (FN). CPA är ett klassificeringssystem för varor och tjänster som används av Europeiska gemenskapen. MIG är en inofficiell europeisk klassificering (Eurostat), där näringsgrenarna grupperats enligt varornas användningsändamål. NACE är en klassifikation efter näringsgren av enheter som idkar ekonomisk verksamhet.

Kombinerade nomenklaturen (CN) är den klassificeringsstandard som mest används i Finlands utrikeshandelsstatistik. I såväl statistikdeklarationer för internhandel som i tulldeklarationer vid externhandel klassificeras varorna enligt CN. Också klassificeringar enligt SITC rev.4, CPA och MIG används i statistiken över utrikeshandeln. Man kan använda en konverteringsnyckel från CN till SITC samt från CN till CPA och från CPA till MIG.

Sedan 1997 publiceras statistik över utrikeshandeln även enligt EU-indelningen NACE. Före 1997 användes näringsgrensindelningen ISIC. Under åren 1997-2002 gjordes omvandlingen från KN till NACE via CPA. Från och med 2003 har näringsgrensindelningen skett enligt näringsgrensindelningen TOL som används i Statistikcentralens företagsregister.

BEC, Classification by Broad Economic Categories baseras på SITC-klassificering som upprätthålls av FN där näringsgrenarna har grupperats enligt varornas makroekonomiska användningsändamål. Varorna klassificeras enligt makroekonomiska kategorier (kapitalvaror, mellanprodukter, konsumtionsvaror). Varje SITC-varuklass (3 121 klasser) har placerats i en av BEC klassificeringens nitton klasser.

Metoden som i den nationella utrikeshandelsstatistiken tillämpas vid produktion av annan statistik än statistiken enligt varuklassificeringen KN baserar sig på användningen av en omvandlingsnyckel mellan olika indelningsstandarder utom i fråga om NACE. Ända fram till 2002 var varuproduktionens ursprung det viktigaste kriteriet för produktion av den branschvisa statistiken över utrikeshandeln, varvid den

typiska branschen för varje KN-nummer hade fastställts genom att använda CPA-kategorier som omvandlingsnyckel mellan KN och NACE. Vid tillämpningen av denna metod blev största delen av värdet för varuhandeln klassificerad under branscherna industri och primärproduktion. I verkligheten är en ansevärd andel av de företag som idkar varuhandel verksamma inom byggnads- eller tjänstbranscherna, som t.ex. parti- och detaljhandel. Därför gav användningen av omvandlingsnyckeln som klassificeringsmetod en något vilseledande uppfattning med tanke på den branschvisa strukturstatistikföringen gällande företag. Sedan 2003 har den branschvisa statistiken varit mindre missvisande då NACE baserats på företagsregistrets näringsgrensindelning TOL. Andelen av den handel som underskridit tröskelvärdet i internhandeln har estimerats och tillagts branschvis till de statistikförda siffrorna. Uppskattningen av uteblivna svar gällande internhandeln, dvs. fördröjda eller försummade deklARATIONER, görs inte branschvis. Svartsbortfallet har estimerats sedan 2006 (Tabell 2).

1. 5. Uppgifter som statistikförs

I huvudsak ingår alla varor som importerats till Finland eller exporteras från Finland i statistiken om utrikeshandel med varor. Handeln med tjänster stannar utanför statistiken. Statistikföringen förutsätter att varan fysiskt lämnar eller ankommer till landet, med undantag av fartyg och flygplan som statistikförs efter att det ekonomiska ägandeförhållandet ändrats. Med ekonomisk äganderätt avses rätten att göra anspråk på den nytta som är förbunden med användningen av ett fartyg eller ett flygplan inom ramen för en näringsverksamhet genom att ta de risker som är förknippade med användningen. Det spelar ingen roll om importen eller exporten inbegriper betalningstrafik eller inte.

Statistikposten för internhandeln upptar följande uppgifter: varukod, statistiskt värde, fakturavärde, mängd (nettokilogram och eventuell extra mängdenhet), ursprungs- och avsändningsland vid införsel och bestämmelse-land vid utförsel, transportsätt och transaktionstyp. *Statistikposten för externhandeln* innefattar samma uppgifter som posten för internhandeln med undantag av fakturavärde, men också följande uppgifter som gäller bara externhandel: transportsätt i inlandet, containertransport, transportmedlets nationalitet, kod för tullförfarande, förmånsbehandling vid import och nationell förfarandekod eller s.k. paragrafkod. Statistikposterna för intern- och externhandeln innehåller utöver de egentliga statistiska uppgifterna också olika identifieringsuppgifter.

I varustatistiken inräknas också följande verksamheter som vanligtvis inte omfattar inköp eller försäljning av varor:

- avgiftsfria garanti- eller ersättningsleveranser
- olika biståndsförsändelser (t.ex. export av utvecklingsbistånd)
- varor för lönbearbetning samt varor som återsänds efter lönbearbetning
- returvaror

1. 6. Uppgifter som inte statistikförs

Vissa företeelser har lämnats utanför den officiella statistiken över utrikeshandel. Dessa är sådana ekonomiska transaktioner som inte har något betydande kommersiellt värde. Statistiken över internhandeln täcker inte anskaffningar eller leveranser som görs av små företag eller av privatpersoner som befriats från lämnande av momsuppgifter.

Förteckning över uppgifter som inte ingår i utrikeshandelsstatistiken:

- a. monetärt guld
- b. lagliga betalningsmedel och värdepapper, inklusive medel som utgör betalning för tjänster, t.ex. porto, skatter, användaravgifter
- c. varor som ska användas eller har använts tillfälligt (t.ex. uthyrning, lån, operationell leasing), på följande villkor:

- antingen planeras eller planerades ingen förarbetning, eller så görs eller gjordes ingen förarbetning
- den tillfälliga användningen förväntades eller förväntas inte vara längre än 24 månader
- avsändningen eller mottagandet av varan behöver inte deklarerars som en leverans eller ett förvärv för momsändamål

T.ex. följande varor:

- hyrda, lånade etc. varor
- varor avsedda för mässor eller utställningar
- scendekorationer för teaterbruk samt karuseller och annan utrustning för nöjesfält
- utrustning för yrkesmässigt hantverk enligt
- biograffilmer (presentationsfilmer, nyhetsmaterial o.d.)
- djur för utställning, avel, tävling och liknande
- transportmedel och containrar samt lossnings- och lastningsutrustning
- varor avsedda att användas för att reparera transportmedel, containrar och transportutrustning, liksom de delar som ersätts i samband med sådana reparationer
- varor för undersöknings-, analys- eller avprovningsändamål

- d. varor som sänds mellan
- en medlemsstat och dess territoriala enklaver i andra medlemsstater och
 - värdmedlemsstaten och territoriala enklaver tillhörande andra medlemsstater eller internationella organisationer
- Territoriala enklaver omfattar också ambassader och nationella väpnade styrkor som är stationerade utanför moderlandets territorium
- e. varor som används som bärare av särskilt anpassad information, inklusive programvara
- T.ex. ett ADB-program som lagrats på ett datamedium
- f. programvara som laddats ner från Internet
- g. varor som levereras avgiftsfritt och som inte själva är föremål för en handelstransaktion, förutsatt att avsändandet endast sker i syfte att förbereda eller understödja en planerad efterföljande handelstransaktion genom demonstration av varornas eller tjänsternas egenskaper, t.ex.
- reklammaterial
 - varuprover
- h. varor som införs eller utförs för att repareras, samt varor som returnerats efter reparation (transportstatistiken omfattar reparationsvaror med undantag av reparation av fartyg och flygplan)
- i. transportmedel som används i enlighet med sitt syfte, inklusive bärraketer för rymdfarkoster vid uppskjutningstillfället.
- j. transitbefordran (transito)

2. Tillförlitlighet och felkällor

2.1. Tröskelvärden i statistiken över internhandeln

Varje medlemsstat inom EU fastställer tröskelvärden för statistikföring av utrikeshandel självständigt så att de kriterier för statistikens täckning som fastställts i förordningen om statistiken över internhandeln uppfylls. Medlemsstaterna fastställer tröskelvärden för såväl anskaffning som leverans av varor i oktober varje kalenderår innan följande statistikår börjar. Avsikten med tröskelvärden är att minska företagens börda vid lämnande av uppgifter. I Finland behöver de företag som blir under tröskelvärdet inte alls lämna in intrastatdeklarationer för internhandel (tabell 1).

Tabell 1: Tröskelvärden i euro		
År	Anskaffningar	Leveranser
2013	275 000	500 000
2014	500 000	500 000
2015	500 000	500 000
2016	550 000	500 000
2017	550 000	500 000

Från och med år 2010 är det frivilligt för alla företag att lämna det statistiska värdet i statistikdeklarationer för interhandeln. Tullens statistik gör en uppskattning av det statistiska värdet på sådana varupartier för vilka endast fakturavärdet angetts.

2. 2. Tröskelvärdena i statistiken över externhandel

I enlighet med Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 471/2009 och kommissionens förordning (EU) nr 113/2010 tas inte sådana varor av kommersiell art med i statistiken över externhandeln vilka deklarerats muntligen till tullmyndigheterna och har ett värde på högst 1000 euro.

2. 3. Att uppskatta andelen av internhandeln för företag som underskridit tröskelvärdet

Andelen av handeln som underskridit tröskelvärdet har fastställts enligt uppskattning och räknats med i statistiksiffrorna. Uppskattningen grundar sig på Skatteförvaltningens momsavgifter. Andelen av denna handel anges separat under varukoden "oklassificerad" bland anskaffningar och leveranser.

Tabell 2 visar att de uppskattningsvis fastställda uppgifterna har en större inverkan på anskaffningar än på leveranser. Uppskattningarnas andel har räknats på värdet av export och import. På grund av denna asymmetri och på grund av att några medlemsstaters uppskattningar saknas är anskaffningarna på EU-nivå i allmänhet underskattade i medlemsstaterna jämfört med leveranserna.

Tabell 2: Uppskattningarnas andel i handeln mellan Finland och andra EU-länder					
Anskaffningar	2013	2014	2015	2016	2017
Under tröskelvärdet	3,8%	4,6%	5,1%	5,4%	5,1%
Svarsbortfall	1,0%	1,3%	1,5%	1,6%	1,6%
Totalt	4,8%	5,9%	6,6%	7,0%	6,7%
Leveranser	2013	2014	2015	2016	2017
Under tröskelvärdet	1,8%	1,8%	1,9%	1,9%	1,8%
Svarsbortfall	0,9%	0,8%	0,8%	0,9%	0,8%
Totalt	2,7%	2,6%	2,7%	2,8%	2,6%

2. 4. Uppskattningens andel på grund av svarsbortfall

Andelen svarsbortfall, dvs. försenade eller helt försummade deklarerationer, har i Finland varit liten. Med tanke på den slutliga statistiken grundar sig uppskattningen av enstaka uppgifter på motsvarande uppgifter för tidigare månader. Det årliga svarsbortfallet har uppskattats från och med år 2006 (tabell 2).

Problemet med svarsbortfall existerar inte i statistiken över externhandeln, eftersom dess uppgifter grundar sig på tullklareringar.

2. 5. Uppskattning av statistiskt värde

För statistiken över internhandeln insamlas ett fakturavärde från alla uppgiftslämnare. Som frivillig uppgift kan även det statistiska värdet anges i deklARATIONEN. Ifall inget statistiskt värde har angetts, görs en uppskattning av värdet med hjälp av varukodsspecifika koefficienter.

I statistiken över externhandeln motsvarar statistiskt värde värdebegreppet vid tullklareringen.

2. 6. Korrigeringar

Statistiken över utrikeshandeln publiceras för varje kalendermånad så snart som möjligt och den kan innefatta uppskattningar av uteblivna eller bristfälliga uppgifter. Därför kan statistikdatabasen uppdateras flera gånger efter den första publiceringen. De korrigerade siffrorna publiceras i Finlands nationella statistik månatligen. Finland skickar månatligen de korrigerade siffrorna också till Europeiska statistikbyrå Eurostat. Uppgifterna granskas och korrigeras på den mest detaljerade klassificeringsnivån. Statistikuppgifterna för ett kalenderår fastställs senast i slutet av augusti följande år, varefter korrigeringar inte mera kan göras i uppgifterna.

Tabell 3: Preliminära månatliga uppgifter om import och export samt de slutliga siffrorna år 2017, milj. euro				
	Export		Import	
<i>Månad</i>	<i>Preliminära uppgifter</i>	<i>Slutliga siffror</i>	<i>Preliminära uppgifter</i>	<i>Slutliga siffror</i>
Januari	4 560	4 633	5 015	5 172
Februari	4 285	4 376	4 565	4 679
Mars	5 205	5 457	5 215	5 453
April	4 525	4 563	4 850	4 935
Maj	5 540	5 605	5 250	5 401
Juni	5 075	5 137	5 140	5 239
Juli	4 685	4 746	4 985	5 079
Augusti	4 725	4 769	4 875	5 027
September	4 955	5 011	5 165	5 271
Oktober	5 305	5 338	5 425	5 549
November	5 215	5 300	5 455	5 538
December	4 695	4 776	5 030	5 126
Totalt	58 770	59 711	60 970	62 469
Skillnad milj.e		941		1 499
Avvikelse %		1,6		2,5

2. 6. 1. Granskning av primäruppgifterna

Denna punkt upptar ytterligare information om hur omfattande och mångsidiga uppgifterna i utrikeshandelsstatistiken är. Punkten önskas ge statistik användare en uppfattning om de problem och svårigheter som hänför sig till statistikföring av utrikeshandeln.

Granskning och korrigering av fel utgör en arbetsam och resurskrävande del i produktionen av utrikeshandelsstatistiken. Granskningen kräver omdöme och förmåga att besluta när ett fel i uppgifterna är riktigt och kräver korrigering. I EU-länderna används för närvarande olika kriterier vid sökning av fel och utvecklas olika statistiska metoder för testning och granskning av fel. De olika granskningsmetoderna i EU-länderna kan orsaka till skillnader i medlemsländernas statistik. Tabell 4 upptar information om statistikdeklarationernas volym i internhandeln. Under ett kalenderår upptar utrikeshandelsstatistiken i genomsnitt ca sex miljoner export- och importpartier.

Tabell 4: Allmän information om uppgiftslämnare inom internhandeln och antalet deklarerationer		
Anskaffningar	2016	2017
Antalet uppgiftslämnare ¹	5 212	5 242
Antalet statistikdeklarerationer	241 524	230 723
Elektroniska deklarerationer ² (% av antalet)	97,9	99,6
Elektroniska deklarerationer (% av totalvärdet på handeln ³)	93,3	96,3
Leveranser	2016	2017
Antalet uppgiftslämnare ¹	2 346	2 413
Antalet statistikdeklarerationer	87 661	91 485
Elektroniska deklarerationer ² (% av antalet)	98,1	99,6
Elektroniska deklarerationer (% av totalvärdet på handeln ³)	95,4	97,2

¹ Antalet sammanlagt under hela året.

² Tullen uppmanar företag att lämna elektroniska deklarerationer. När det elektroniska deklarerationssystemet är kopplat till företagets datasystem ökar primäruppgifternas riktighet. Elektroniskt uppgiftslämnande minskar arbetsmängden och kostnaderna vid uppgiftslämnande och bearbetning av uppgifter.

³ Andelen har räknats på basis av totalvärdet på den handel som överskridit tröskelvärdet.

I statistik över utrikeshandeln används två typer av felgranskningar, *validitets-* och *tillförlitlighetsgranskningar*.

Validitetsfel är sådana fel att man kan vara säker på att uppgiften är fel. Invalida uppgifter kommer inte i statistiken, utan de korrigeras alltid.

Validitetsfel kan vara följande:

- Varukoden är felaktig eller fattas (CN-varukod)
- Landkoden är felaktig eller fattas
- Variabelns värde fattas
- Felaktig procedurkod (transaktion)

Alla uppgifter på statistikdeklarerationer som matas in i databasen granskas med tanke på validitetsfel.

Tillförlitlighetsfel gäller sådana statistiska uppgifter som man inte kan vara absolut säker på om de är felaktiga eller inte. Sådana uppgifters värden är avvikande, strider mot tidigare motsvarande uppgifter eller faller utanför normalfördelningen. Deras avvikelse i datamaterialet för dem att se felaktiga ut och därför måste de kontrolleras.

Granskningen av tillförlitligheten grundar sig i huvudsak på regressionsanalytiska metoder. För varje varukod har givits en kalkylmässig konfidensintervall mot vilken inkommande uppgifter granskas. Dessa konfidensintervaller har fastställts för att testa förhållandet mellan följande variabler:

- det statistiska värdets förhållande till mängd 1
- det statistiska värdets förhållande till mängd 2 (endast om varukoden har annan kvantitet)
- förhållandet mellan mängd 1 och mängd 2

Om en statistikförd parti av en viss varukod inte faller in i givna konfidensintervaller, anses transaktionen i fråga eventuellt vara felaktig. Alla sådana fall som med tanke på den slutliga statistiken är betydande undersöks separat, och uppgifterna korrigeras, om de visar sig vara felaktiga.

Vid granskning av tillförlitlighet används också vissa andra test som hänför sig till varukoder och de länder handel idkats med. Dessa test riktar sig mot transaktioner där landet eller varukoden varit ytterst sällsynta och där uppgifterna därför kan anses vara felaktiga.

2. 6. 2. Granskning på basis av sekundära uppgifter

I Finland och i de flesta andra EU-länder jämförs statistikuppgifterna om internhandel med momsuppgifterna. Också andra informationskällor används. Avsikten med dessa sekundära informationskällor är att skaffa tilläggsinformation utöver och till stöd för de uppgifter som anmälts till statistiken. Dessa sekundära uppgifter kan också användas för att testa att de inlämnade uppgifterna är tillförlitliga och korrekta.

Tullen använder momsuppgifter:

- för att upprätthålla och uppdatera registret över uppgiftslämnare i internhandel
- för att fastställa tröskelvärden för uppgiftskyldigheten
- för att fastställa de uppgiftslämnare som överskridit tröskelvärden
- för att jämföra och kontrollera uppgifter mellan momsdeklarationer och statistikdeklarationer
- för att uppskatta värdet av de företags internhandel som underskridit tröskelvärden

2. 7. Konfidentiella uppgifter

Alla EU-länder tillämpar egna nationella förfaranden och anvisningar för att garantera att uppgifterna behandlas konfidentiellt. Företag har möjlighet att få sina uppgifter sekretessbelagda om det är möjligt att i publikationer känna igen enskilda uppgifter om företaget och om detta skulle skada företagets affärsverksamhet. En sådan här passiv sekretesspraxis (på uppgiftslämnarens begäran) tillämpas i de flesta länder som publicerar statistik över utrikeshandeln.

Vid bearbetning av konfidentiella uppgifter kan information som gäller en viss aktör eller transaktion hemlighållas genom att aggregera statistiska uppgifter innan de publiceras. I vissa fall måste informationen hållas hemlig helt och hållet när det är fråga om en mängduppgift eller en uppgift om en viss varukod och ett visst land. Tullen hemlighåller statistiska uppgifter endast på berörda företags begäran. Sekretess beviljas om ett företags affärstransaktion tydligt framkommer av statistiken. Normalt innebär detta att någon statistikklass upptar färre än tre företag eller att det företag som begärt sekretess är dominerande, dvs. representerar minst 75 % av statistikklassens totalvärde.

Följande sekretessklasser som tillämpas på CN-nomenklaturen används i Finlands statistik över utrikeshandeln:

- mängduppgifter per land publiceras inte
- mängduppgifter publiceras inte alls
- endast uppgiften om totalvärde publiceras
- endast uppgiften om både totalvärde och totalmängd publiceras

Fastän en uppgift är delvis eller helt sekretessbelagd, publiceras totalvärdeuppgifterna för sekretessbelagda varukoder. Därför täcker värdeuppgifterna för import och export hela materialet trots sekretessen, vilket inte är fallet i alla länder. Sekretessbelagda uppgifter kan också publiceras på grövre nivåer i en klassificering, när man säkerställt att det inte går att kalkylmässigt härleda en enstaka

sekretessbelagd uppgift i statistiken. Enligt detta förfarande är totalsiffrorna för utrikeshandeln alltid tillgängliga på en viss klassificeringsnivå.

2. 8. Åtgärder som ökar uppgifternas tillförlitlighet

Tullen har utvecklat och utvecklar fortfarande metoder för att testa uppgifternas tillförlitlighet. Dessa test slår larm när de upptäcker eventuellt inkorrekta uppgifter.

För att förbättra statistiska primäruppgifters exakthet, instruerar Tullens personal uppgiftslämnare i korrigerande av fel och ger råd i hur inkorrekta uppgifter kan undvikas i kommande statistikdeklarationer.

Den sista inlämningsdagen för varje månads Intrastat-deklaration fastställs av Tullen för ett år i sänder. Felavgift påförs om statistikuppgifterna inte har lämnats in inom utsatt tid. Om ett företag försummar sin deklarationsplikt i sin helhet, kan Tullen vidta rättsliga åtgärder mot ett sådant företag t.ex. genom att ålägga böter. Sådana sanktioner måste tillgripas i Finland endast mycket sällan.

3. Statistikens tillgänglighet och aktualitet

De statistiska uppgifterna är till största nytta när de är lätt tillgängliga på likadana villkor för alla intresserade och i sådan form som användarna vill ha dem i. Utrikeshandelsstatistik står till allmänhetens förfogande på så detaljerad nivå som går att publicera och är med vissa begränsningar tillgänglig för forskare på en ännu mer detaljerad nivå.

3. 1. Publicering av utrikeshandelsstatistik

Tullen ger regelbundet ut följande statistik:

- Preliminära statistik om utrikeshandel med varor, varje månad vid en tidpunkt som meddelas på förhand
- Månadsstatistik över utrikeshandel med varor, varje månad vid en tidpunkt som meddelas på förhand
- Månadspublicering om utrikeshandel med varor, varje månad
- Fickstatistik, årligen på finska, svenska och engelska
- Utrikeshandel med varor, årspublicering (CD-ROM)
- Transittransporter, varje månad i Uljas och publiceringen varje år
- Utrikeshandel med varor enligt företagens storleksklasser, kvartalvis
- Utrikeshandel med varor enligt företagstyper, varje år
- Utrikeshandelns transporter, varje månad i Uljas och publiceringen varje år
- Reexport, varje år
- Utrikeshandeln inom högteknologin, varje år

Utöver ovan nämnda publikationer produceras då och då publikationer med olika teman, t.ex. "Handeln mellan Finland och Tyskland" och "Handeln mellan Finland och utvecklingsländerna" osv.

3. 2. När blir statistiken färdig och var publiceras den

Preliminära statistik publiceras senast 40 dagar, månadsstatistik 8 veckor, månadspubliceringen 13 veckor, fickstatistiken 5 månader, årspubliceringen 11-12 månader, transittransporter 30 dagar, utrikeshandelns transporter 60 dagar, Utrikeshandel med varor enligt företagens storleksklasser 3 månader och Utrikeshandel med varor enligt företagstyper 6 månader efter referensperioden.

Preliminära statistik, månadsstatistik, statistikpubliceringar om diverse ämnesområden samt fickstatistik kan nerladdas avgiftsfritt i PDF-form på adressen <http://tulli.fi/> under rubriken Statistik eller beställas

gratis per e-post på adressen statistik@tulli.fi. De enda publikationerna som fortfarande ges ut i pappersform är fickstatistiken som kan beställas från Statistikservice och månadspubliceringarna som kan beställas från Grano. Detta sistnämnda är avgiftsbelagd.

All statistik om Finlands utrikeshandel med varor finns att tillgå från Tullens distributionssystem för utrikeshandelsstatistik (ULJAS). Tjänsten kan användas gratis och finns att tillgå på webbadressen <http://uljas.tulli.fi>. Databasen uppdateras en gång i månaden enligt tidtabellen för månadsstatistiken. Tjänsten erbjuds på finska, svenska och engelska.

Tullens statistikservice svarar på frågor gällande utrikeshandelsstatistik och hjälper med användningen av Uljas-databasen. E-postadressen till statistikservicen är statistik@tulli.fi. Per telefon är statistikservicen anrännbar under vardagar mellan 9-15, tel: 0295 52335. Frågor kan även ställas via en webblanket på Tullens webbplats. Rådgivningen är avgiftsfri. Statistiska sammanställningar kan även beställas från statistikservicen, då debiteras kostnaden enligt gällande prislista.

Som ett resultat av samarbetet mellan Statistikcentralen och Tullen har forskare tillgång till detaljerad utrikeshandelsstatistik på företagsnivå via Statistikcentralens forskningslaboratorium. Förutsättningen för forskningen är alltid att Tullen har godkänt tillståndet att använda materialet.

4. Jämförbarhet

4.1. Jämförbarhet mellan olika länders statistik

EU-ländernas och deras viktigaste handelspartners olika begrepp och definitioner i statistikproduktionen inverkar på den statistiska jämförbarheten.

Skillnaderna i statistiken över handeln mellan stater undersöks med hjälp av s.k. spegelbildsundersökningar som innebär att ett lands exportstatistik jämförs med ett annat lands importstatistik. Sådana undersökningar är svåra att genomföra eftersom tillräckligt detaljerade uppgifter inte finns att tillgå på grund av bestämmelserna om uppgifternas konfidentialitet. Tullen har gjort spegelbildsundersökning med EU-handelspartnerländer och med statistik- och analysavdelningen vid Ryska federationens tullverket.

Både i intern- och externhandeln insamlas varje affärstransaktion mellan enskilda länder två gånger. Varor som överförs från land A till land B redogörs som leverans/export i land A och som anskaffning/import i land B. Trots detta skiljer sig leveranserna/exporterna från A till B från de anskaffningar/importer som B deklarerat från A. Skillnaderna kan beror på många olika orsaker.

Nedan redogörs för de viktigaste metodologiska skillnaderna och problemen vid statistikföring:

- I varuhandel tillämpas två olika registreringsmetoder: *principen om generalhandel och principen om specialhandel*.

Principen om generalhandel är en definition rekommenderad av Förenta Nationernas (FN) statistikbyrå. Enligt principen registreras varor när de anländer till eller avgår från landet. Vid import innebär detta att varorna registreras när de anländer till ett friområde eller tullager oberoende av om varorna kommer att användas på hemmamarknaden eller levereras som återexport till andra länder. På motsvarande sätt statistikförs som export varor som förs ut ur ett friområde eller tullager.

Principen om specialhandel är en definition av handeln som används av Europeiska gemenskapens statistikbyrå (Eurostat) och enligt vilken statistik upprättas över EU:s handelsbyte. Enligt principen om specialhandel registreras varorna endast när de överskrider en medlemsstats tullgräns (dvs. hänförs till fri omsättning) eller godkänds för aktiv förädling. Därför räknas varor som kommer till friområde eller tullager inte vid importtidpunkten som handelsbyte utan de statistikförs först när de övergår till fri

omsättning eller aktiv förädling. Varor på friområde eller tullager som inte överläts till fri omsättning på hemmamarknaden utan återutförs, upptas enligt principen om specialhandel inte i import- eller exportstatistiken.

Således hamnar varor som i importsyfte ankommit till friområde eller tullager utanför statistiken, medan varor som från friområde eller tullager överläts till fri omsättning eller aktiv förädling statistikförs. På motsvarande sätt upptar statistiken över export inte varor som utförs från friområde eller tullager till andra länder.

- EU:s intern- och externhandel:

Både i EU:s intern- och externhandel existerar problemet med svarsbortfall, eftersom statistikföring av dem inte längre är helt beroende av tullkontroll utan av det att företagen deklarerar sin handel direkt till vederbörande myndighet.

I statistiksystemet för internhandel används tröskelvärden för att små och medelstora företag skall kunna befrias från uppgiftsskyldigheten eller för att statistikföring skall vara enklare för dem. Dessa är emellertid inte de enda orsakerna till statistiskillnader, för skillnader mellan statistiskuppgifter fanns redan när statistiksystemet grundade sig på förtullningen.

- Preliminära resultat:

I statistiksystemet för internhandel skickar medlemsstaterna sina första statistikutskrifter till Eurostat redan innan alla deklARATIONER har inkommit och handlagts. Därför tenderar skillnaderna i statistikuppgifter vara större jämfört med siffror som publiceras senare. Detsamma gäller i viss mån också statistiken över externhandel.

- Trepårtshandel:

Med trepårtshandel avses situationer varor säljs från land A till land B utan att varorna fysiskt överförs från land A till land B. Från land B kan varorna säljas till land C utan att varorna fysiskt överförs från land B till land C. Däremot överförs varorna direkt från land A till land C.

Enligt förordningen skall dessa transaktioner statistikföras som leverans/export från land A till land C och i land C statistikförs de som anskaffning/import från land A. I land B statistikförs i detta fall ingen transaktion alls. I fråga om sådana transaktioner finns det risk för att företag inte kan ange sina handelspartnerländer korrekt. I exempelfallet ovan kan varorna deklareraras som leverans/export i land A och som anskaffning/import från land B i land C, fastän varorna inte statistikförs alls i land B.

- Statistikföring av transitovaror (t.ex. baskemikalier, råolja och oljedestillat)
- Växelkurser

Värden skall anges i nationella valutor, fastän transaktioner genomförs i någon annan valuta. Bruket av olika valutakurser kan orsaka skillnader i statistiken.

- Skillnader i deklARATIONSTIDPUNKTER:

På grund av långa transporter kan tidpunkten då en deklARATION lämnas in infalla på olika månader i import- och exportlandet. I internhandeln förorsakar detta inte stora skillnader, men det är emellertid möjligt att anskaffningar statistikförs först efter det att fakturan kommit in.

- Klassificering av varor:

Många företag – särskilt små och medelstora företag som inte har långt automatiserade datasystem och stora företag som idkar handel med ett stort antal olika varor – skall klara av sina klassificeringsproblem inom ramen för de cirka 10 000 varukoder som finns i KN.

- Lättnader och förenklingar vid deklarering:

Olika länder kan bevilja olika lättnader för stora företag. T.ex. fordonsdelar kan deklarerars som en varukod.

- Konfidentialitet:

Konfidentialitet kan påverka anmälning av produkter (varukoder) eller handelspartnerländer. Sekretessen borde påverka statistiska siffror endast på en mycket detaljerad klassificeringsnivå. Å andra sidan är vissa militära varor sekretessbelagda av strategiska skäl i vissa länder. Detta medför skillnader också i statistiska totalsiffror i olika länders statistik. I vissa fall klassificeras varor på nytt eller hålls hemliga för att hindra att en konfidentiell uppgift avslöjas.

- Skillnader mellan CIF- och FOB-priser:

Eftersom man i statistikföring använder varans FOB-värde (free on board) vid export/leveranser och varans CIF-värde (cost, insurance and freight) vid import/anskaffningar, kan det beroende på transportform och varugrupp uppstå en skillnad på flera procent i värdeuppgifterna i export- och importländernas statistik. Frakt- och försäkringskostnadernas andel av Finlands sammanlagda import är cirka fem procent, men vid import av vissa massgods med billiga kilopriser kan kostnadernas andel av importpriset stiga upp till över 20 procent.

- Ytterligare:

- metodologiska skillnader i statistikföring av leasingvaror
- bedräglig tullklarering
- fel vid insamling och bearbetning av uppgifter
- skillnader mellan avsändningsland och bestämmelseland

4. 2. Jämförbarhet i tid

Statistikseriernas jämförbarhet i tid är en viktig kvalitetsfaktor. Det är omöjligt att undvika att sifferseriernas kontinuitet inte påverkas av ändringar i definitioner, täckning, metoder och av andra motsvarande ändringar i statistiksystem.

Metodändringarnas inverkan är ju större desto mera detaljerad nivå statistik används på. Utskrifter på t.ex. 8-siffrig KN-nivå per land kan till och med varje år påverkas av ändringarna i varu- och länderklassificeringar. De stora ändringarna i det harmoniserade systemet senast år 1988 avbröt jämförbarheten mellan tidsserier för vissa varukoder nästan fullständigt.

När Finland blev EU-land 1995, påverkade ändringen av metoden att insamla uppgifter kontinuiteten i statistikens tidsserier.

5. Utrikeshandelsstatistikens samstämmighet

Enhetligheten bestäms av hur väl de olika statistiksystemen eller delar av dem passar ihop sinsemellan.

Uppgifter om utrikeshandeln fås inte bara genom utrikeshandelsstatistiken utan också genom:

- bokföringen över nationalekonomin
- företagsstatistiken
- betalningsbalansstatistiken

Resultaten av alla dessa fyra statistiksystem bör stå i ett visst förhållande till varandra.

Ändå följer insamlandet och produktionen av ovannämnda statistiska uppgifter rekommendationer om uppgiftskällor och -metoder givna av olika internationella organisationer såsom Eurostat, Internationella Valutafonden (IMF), Ekonomiska samarbets- och utvecklingsorganisationen (OECD), Förenta Nationerna (FN), Världshandelsorganisationen (WTO) mm.

Siffrorna för Finlands utrikeshandelsstatistik avviker i någon mån från den nationalekonomiska bokföringens och betalningsbalansstatistikens motsvarande uppgifter. Statistikcentralen gör en del kompletteringar och revideringar i berörda siffror för att den statistik som de publicerar skall motsvara den nationalekonomiska bokföringens (SNA) och betalningsbalansstatistikens (BOP) rekommendationer.

6. Upprättandet av statistiken

Uppgifterna om varuhandeln, dvs. internhandeln mellan Finland och gemenskapsländerna fås genom Intrastat-deklarationerna som de uppgiftsskyldiga företagen lämnar in till Tullen före den tionde arbetsdagen i den månad som följer på månaden för statistiken.

Primäruppgifterna om varuhandeln mellan Finland och tredje land fås genom tulldeklarationerna. Importören eller exportören skall enligt bestämmelserna av EG:s tullkodex för varje import- och exportförsändelse inlämna en tulldeklaration. En tulldeklaration kan lämnas in i en eller två faser. Vid förfarandet i en fas lämnas tulldeklarationen in direkt i form av en fullständig deklaration. Vid förfarandet i två faser ska den slutgiltiga, dvs. den kompletterande tulldeklarationen vid import lämnas in inom 10 dagar från den dag då den ofullständiga deklarationen lämnades in. Vid export är den motsvarande tidsfristen 7 dagar för deklarationer som lämnas in manuellt och 10 dagar för deklarationer som lämnas in elektroniskt.

Landskapet Åland omfattas inte av EU:s momssystem och följaktligen inte heller av Intrastat-systemet. Därför insamlas primäruppgifterna om varuhandeln mellan Åland och gemenskapsländerna genom förtullningsförfarandet för externhandeln. Genom förtullningsförfarandet insamlas också uppgifterna om Finlands handel med övriga områden som finns utanför EU:s momsområde (t.ex. med Kanarieöarna).

De till tullen inlämnade statistikdeklarationerna för internhandeln och tulldeklarationerna för externhandeln förgranskas varefter uppgifterna lagras i datasystemen för intern- och externhandel. Uppgifterna kontrolleras i samband med inlagringen med hjälp av olika logiktester och villkorliga tester (se punkt 2. 6. kontrollrättelser). Motsvarande kontroller görs också vid elektronisk deklaration. Av de granskade och godkända uppgifterna utformas sedan databaser för produktion, rapportering och distribution. Utgående från dem företas vid Tullens statistik en statistisk granskning av riktigheten i uppgifterna och där utskrivs det statistiska materialet. Där redigeras också tidsenliga publikationer och övrigt material för distribution.